

Herkül Millas, 27 Ağustos 2018, Ahval

Sekiz yıl süren kemer sıkma önlemlerinden sonra Yunanistan 20 Ağustos'ta resmen Memorandum olarak bilinen kreditörlerin (AB, AMB ve IMF= troyka) kontrolünden çıktı. Yani resmi söyleme göre, gerek görülenler yapılmış, kriz aşılmış ve ülke artık denetim altında sayılmıyor.

Tsipras hükümeti bu gelişmeyi kendi başarısı sayıyor ve kutlama nedeni olarak değerlendiriyor. Muhalefet ise kötü yönetilmiş, çok geç kalmış ve tamamlanmamış bir gelişmeden söz etmekte.

Bu olayın öğretici (olması gereken) yanı bu iki uç görüşten daha ilginç. Bu gelişme eğer bir başarıysa, aynı zamanda Tsipras'ın becerisizliğini de gösteriyor! Çünkü Tsipras'ı ve ortağı Kamenos'u iktidara taşıyan söylemleri ve tezleri Memorandum'un çıkmaz bir yol olduğuydu.

Her ikisi de, biri soldan ötekisi aşırı sağdan, Memorandum reddedilmedikçe, troykanın dayatmalarına karşı çıkıp milli bir siyaset izlenmedikçe her çabanın beyhude olacağını söylediler, seçmenleri buna inandırdılar ve seçimleri bu tezle kazandılar. Temel sloganları "memorandomu yırtıp atacağız"dı.

Troykanın reçetesinin çözüm üretmeyeceğini savundular. Şimdi eğer Memorandum başarıyla son bulmuşsa bu sonuç Tsipras ve Kamenos'un ileriyi öngörme ve dünyayı ve ekonomiyi anlama yeteneklerinin yetersiz olduğunu da gösterir. Gelişmeler onları yalanladı.

Ayrıca Memorandum başarıyla sonuçlandıysa bu, Tsipras hükümetinin sayesinde değil, ona rağmen sağlandı. İktidara gelmeden önce, ama geldiğinde de bu hükümet üyelerinin sürekli yaptıkları, kreditörlerden gelen bütün önerilere muhalefet etmekti.

Özellikle Varufakis döneminde ipler kopma noktasında varmıştı ve ancak Yunanistan AB dışında kalma tehdidiyle karşı karşıya kalınca hükümet, bu kez de, her öneriye "evet" demeye başladı. Tsipras'ın siyaseti ülke tarihinde görülmemiş bir "kapitalleşme" yaşattı. Bu 180 derecelik dönüş, dünya siyaset dünyasında "kolotumba" olarak ün yaptı. "Tepetaklak" anlamını taşıyan bu kelimenin etimolojisinde "kıçı üstünde taklak" anlamını taşıyor.

Ama Tsipras ekibinin asıl zararlı tutumu ekonomik programıyla ilgili verdiği mesajlardı. Muhalefetteyken sol bir söylemi vardı, iktidara gelince bu söylenin yanı sıra sol bir siyaset de uygulamaya çalıştı.

Burada sol'dan anlaşılan, devletçi bir yaklaşım, AB'nin liberal politikalarına muhalefet, devlette istihdamı artırmak, troykanın istediği liberal yapısal dönüşümlere direnmek gibi uygulamalardı. "Kolotumbadan" sonra, yani troykanın isteklerine uyum gösterdikten ve yeni bir memoranduma imza attıktan sonra da, bu sol ve anti-kapitalist söylem sürdürüldü.

Böylece yerlisi ve yabancıyla yatırımcılar da güvensizliklerini sürdürdüler. Sömürücü ve düşman sayıldıkları bir pazardan uzak kalmayı çıkarlarına daha uygun gördüler. Benzer krizleri, memorandumları ve troykaları yaşamış olan başka ülkeler - örneğin İrlanda, Portekiz, Kıbrıs - krizlerini üç yıl içinde aşıp, güçlü yatırımlarla hızlı bir kalkınma yaşarken, Yunanistan sekiz yıl

sonra, sıfıra yakın yatırımlar ve %2 gibi bir kalkınma öngörebiliyor.

Kreditörler bu gelişmeden memnunlar, çünkü artık Yunanistan'a % 1.5 faizle kaynak aktarmayacaklar, ülke piyasalardan % 4 gibi bir faizle kendi başının çaresine bakacak. Ekonomik gelişmeler troyka tarafından yakın takipte olmaya devam edecek, birikmiş büyük borcun geri ödenmesi için ülke on yıllarca her yıl, Tsipras'ın imzasını taşıyan anlaşmaya göre, milli gelirin % 3.5uğunu kreditörlere ödeyecek.

İster sol, ister liberal kriterlerle bu gelişmelere bakıldığında, Tsipras başkanlığındaki bu sol-sağ koalisyonun tutarsız ve başarısız olduğu görülür. Ne vaat ettiklerini yapabildiler, ne de yaptıklarına sahip çıkıp arkasında durabildiler. Bir ara Tsipras "yanılgılarımız oldu" diyerek bir tür özeleştiri yapar gibi oldu ama bu yanılgılarının ne olduğunu açıklamadı.

Dünyanın gidişini mi izleyemedi, kendi gücünü mü tartamadı, AB'nin ne olduğunu mu anlamadı, ideolojisi demode mi idi? Pek anlaşılmadı.

En güçlü savunması "krizin sorumlusu biz değiliz" tezidir. Oysa krizin (aslında iflasın) nedenini oluşturan hesapsız dış borçlanma, devlet katındaki sınırsız işe almalar, cömert emekli maaş zamları, düşük faizle riskli projelere sağlanan banka kredileri süregelirken, bu soldan tek bir eleştiri gelmemişti. Farklı bir politika önerilmemişti.

Tam tersine, eleştiri "daha fazlasını yapınız" biçimindeydi. Hâlâ da seçmenlere verdikleri mesaj "biz eski güzel günleri yeniden yaşatacağız" biçimindendir. Yani muhalefet olarak kendi paylarına düşeni doğru yapmamışlardır ve, sorumlulukları sınırlı da olsa, krizin vücut bulduğu yıllardaki siyasetlerinin kıvanç duyulacak bir yanı olmamıştır.

Bu krizde, onları tekrar tekrar seçen seçmenler dahil, bütün siyasi yelpazenin payı vardır.

Kamu oyu yoklamalarına göre, en geç bir yıl içinde yapılacak olan seçimlerde Yeni Demokrasi Partisi birinci parti olacak, hükümet kuracak. Tsipras da seçmen desteğinin büyük bölümünü kaybetse de siyaset dünyasından silinmeyecek. Ama ilginç, hele kaygı verici olan, krizin neden çıktığı konusunda ülke içinde ortak bir yorumun olmaması.

Çok küçük bir bölüm, benim yoruma benzer açıklamalar yapmakta: hesapsız borçlanmalar ve harcamalar, kısa vadeli hesaplar... (Aklınıza Türkiye geliyor, değil mi?) Ama toplum içinde yaygın görüş, oldukça bulanık bir biçimde ifade edilen "ötekilerin sorumluluğu" biçimindedir.

Kimileri geçmişteki siyasi partileri ve liderlerini, kimiler "kötü niyetli batılıları", kimileri kapitalist sistemi, çoğu da bunların karışımını krizin asıl nedeni saymakta.

"Olanlardan biz sorumluyuz" bilinci hemen hemen hiç yok. Bu durumda gelecekle ilgili anlaşılır ve tutarlı bir öneride bulunulamıyor. Bu komplo teorilerine karşı çıkmaya da hiçbir siyasi güç cesaret edemiyor. Çünkü böyle bir tutum seçmen çoğunluğuna karşı çıkmak anlamını taşıyacak.

Tam bir kısır döngü: Siyasiler suçlu olarak "ötekileri" gösteriyor, kitleler buna inanıyor, sonra da artık kimse kitlelere karşı çıkıp krizin nedeninden söz edemiyor. "Dış düşmanlar" söylemi, malum, pek çok ülkede kötü gidişle ilgili en çok satan açıklama. Bu tez genellikle "iç düşmanlar" ve "işbirlikçileri" sosuyla birlikte sunulur.

Yani kutuplaşmanın siyasilerce sık kullanılması işlevli olduğu içindir: sorumluluğu başkasına atmak, düşman ve tehlikenin karşısında seçmeni kendi etrafında kenetlenmesini sağlamak her liderin en banal, yani alışılmış uygulamasıdır.

Yunanistan bu konuda ne ilktir ne de sürpriz. Ama tahterevallinin öteki ucunda bulunan seçmen çok daha ilginç: başarısızlığı nasıl görmez, lidere inancı nasıl sarsılmaz? Onu kör ve sağır kılan nedir? Yoksa çıkar değil de, başka nedenler mi daha etkili?

Tsipras'ları anlamak görece kolay, Tsiprasçıları anlamak daha zor. Bu konuya yeniden döneceğim...

Kaynak: https://ahvalnewstr.com/tr/yunanistan/yunanistanda-tsipras-deneyimi